

Vlaams
Parlement

stuk **37-L** (2010-2011) – Nr. 2
ingediend op 14 september 2011 (2010-2011)

Verslag

van het Rekenhof

over het ondersteuningsbeleid van de letteren
in Vlaanderen

Gedachtewisseling

over het Jaarverslag 2010
van het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL)

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door de heer Paul Delva

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Philippe De Coene.

Vaste leden:

de heren Carl Decaluwe, Paul Delva, Johan Verstreken, Veli Yüksel;
de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Herman Schueremans;
de heren Philippe De Coene, Chokri Mahassine;
de heer Lieven Dehandschutter, mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

de heer Ludwig Caluwé, de dames Martine Fournier, Vera Jans, Tinne Rombouts;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, Wim Van Dijck;
de heren Peter Gysbrechts, Bart Tommelein;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Patrick Janssens;
de heren Wilfried Vandaele, Kris Van Dijck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Stukken in het dossier:

37-L (2010-2011) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

INHOUD

I. Toelichtingen.....	4
1. Het Rekenhof	4
2. Het Vlaams Fonds voor de Letteren	8
II. Vragen en opmerkingen van de leden	15
Gebruikte afkortingen	24

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media hield op 23 juni 2011 een hoorzitting over het ondersteuningsbeleid van de letteren in Vlaanderen. Er werden afgevaardigden van het Rekenhof gehoord over het verslag van het Rekenhof over het ondersteuningsbeleid van de letteren in Vlaanderen (*Parl. St. Vl. Parl. 2010-11, nr. 37-L/1*). Aansluitend werden ook vertegenwoordigers van het Vlaams Fonds voor de Letteren gehoord, die het Jaarverslag 2010 van het VFL hebben toegelicht.

I. TOELICHTINGEN

1. Het Rekenhof

Mevrouw *Marianne Ringoir*, eerste auditeur-revisor bij het Rekenhof, situeert het onderzoek dat het Rekenhof heeft uitgevoerd naar de organisatie van het Vlaamse subsidiebeleid voor de letteren. Het verslag van dit onderzoek werd op 27 april 2011 bezorgd aan het Vlaams Parlement.

Inleiding

Het Vlaamse letterenbeleid valt niet onder het Kunstendecreet, het koepeldecreet voor de kunsten. Bij het letterenbeleid zijn verschillende regelgevingen en actoren betrokken. Naast het Vlaams Fonds voor de Letteren, dat door de decreetgever werd opgericht voor de ondersteuning van de Nederlandstalige letteren en van de vertalingen van literair werk, zijn ook de minister van Cultuur, het intern verzelfstandigd agentschap Kunsten en Erfgoed, de Koninklijke Academie voor de Nederlandse Taal- en Letterkunde en de Nederlandse Taalunie actief op dit terrein. In 2009 besteedden die verschillende overheidsactoren samen 6,5 miljoen euro aan het letterenbeleid in Vlaanderen. Ook een buitenlandse overheidsactor, het Nederlands Letterenfonds, is werkzaam op hetzelfde terrein als het VFL.

Het onderzoek liep van juli 2010 tot november 2010. De gebruikelijke tegensprekelijke procedure werd ingekort omdat de minister in haar beleidsnota aankondigde dat ze wilde werken aan een geïntegreerd letterenbeleid. Het Rekenhof deelde de resultaten van het onderzoek tegelijk mee aan de administratie (VFL en het agentschap) en aan de minister. Het geïntegreerde antwoord van de minister en van de twee administraties werd verwerkt in het onderhavige verslag.

Onderzoek Rekenhof

Mevrouw *Katrien Candaele*, eerste auditeur bij het Rekenhof, licht de resultaten van het onderzoek toe. Het Rekenhof onderzocht de organisatie van het ondersteuningsbeleid voor de letterensector. Daarbij ging het uit van drie onderzoeksvragen. Is er een deugdelijk beleids- en regelgevend kader dat een doelmatige ondersteuning van de letteren mogelijk maakt? Biedt de concrete invulling van het beleid garanties voor een doelmatige ondersteuning? Ontvangt het Vlaams Parlement op transparante en geïntegreerde wijze informatie over de uitvoering van het ondersteuningsbeleid?

Beleids- en regelgevend kader *Beleidsdoelstellingen*

Het Rekenhof stelt vast dat de doelstellingen in de beleidsdocumenten niet het volledige letterenveld omvatten, met alle betrokken actoren, en dat ze weinig toetsbaar geformuleerd zijn. Ook in de beheersovereenkomsten van het VFL en van het IVA Kunsten en Erfgoed worden de doelstellingen van het subsidiebeleid niet geoperationaliseerd. De meerjarenplannen van het VFL en de KANTL weerspiegelen de visie en de ambities van elke instelling afzonderlijk, maar deze documenten zijn niet expliciet goedgekeurd door de Vlaamse Regering of door de minister. Ze worden dus niet getoetst aan de beleidsdoelstellingen en aan de werking en doelstellingen van de andere actoren in de sector.

*Beleids- en regelgevend kader
Samenhang subsidieregeling*

De regelgeving heeft geen sluitende taakverdeling vastgelegd. Het uitgangspunt van het Kunstendecreet – een integrale aanpak van alle kunstuitingen, inclusief de letteren – creëerde reeds een zeker spanningsveld met de eerder door de decreetgever goedgekeurde aparte regelgeving voor de letteren. In principe komen de letterenactoren in aanmerking voor alle subsidiëeringsvormen van het Kunstendecreet, behoudens andere vermelding of uitsluiting in het Kunstendecreet of een ander decreet. Ook de afbakening tussen de regeling voor het VFL en andere regelingen is soms onduidelijk. Daardoor is er voor gelijkaardige activiteiten soms een ondersteuning mogelijk vanuit verschillende regelgevingen, soms zelfs vanuit verschillende regelgevingen tegelijk.

Zo overlappen de regelingen van het VFL en het Kunstendecreet onder meer voor de subsidiëring van theaterteksten, kunstenorganisaties, kunsteducatie en internationale initiatieven. De KANTL richt zich vooral op academische publicaties en verleent geen subsidies, maar voor een aantal publicaties is het onderscheid met door het VFL gesubsidieerde publicaties niet duidelijk. Inzake literaire oeuvres is er een duidelijke overlapping tussen de subsidieregeling van het VFL en de taak die de KANTL daarin wil opnemen. Het residentiebeleid voor auteurs en vertalers wordt ondersteund door facultatieve internationale subsidies en door het VFL.

De verschillende regelgevingen voor verschillende kunstensectoren bevorderen ook de gelijke behandeling niet. In tegenstelling tot organisaties in andere kunstensectoren mogen letterenorganisaties ongelimiteerd projectsubsidies combineren met werkingssubsidies.

De regelgeving en de beheersovereenkomsten bevatten onvoldoende overleg- en coördinatieverplichtingen vooral tussen de Vlaamse overheidsactoren. De overlegverplichting met het Nederlands Letterenfonds is vastgelegd in de beheersovereenkomst van het VFL.

Ten slotte wordt de transparantie van de financiering van het VFL ondergraven door de toekenning van bijkomende middelen en opdrachten buiten de beheersovereenkomst.

*Beleids- en regelgevend kader
Ontbreken regelgeving*

De Cultuurpactwet kiest duidelijk voor decretaal geregelde subsidiëring. Er bestaan dan ook twee grote subsidiekaders, namelijk het VFL en het Kunstendecreet. Toch komen er binnen het letterenbeleid verschillende subsidiestromen voor die niet decretaal gereguleerd zijn, met name de ad-nominatimsubsidies en de facultatieve subsidies. De naam van de begunstigde en het bedrag ervan zijn opgenomen in de begrotingsdecreten. In 2009 bedroegen de uitgaven hiervoor 1,3 miljoen euro. Dat is 24 percent van de totale uitgaven voor letterenondersteuning.

De Vlaamse minister van Cultuur subsidieerde in de referentieperiode van het onderzoek drie organisaties ad nominatim. Een vierde organisatie, de vzw Stichting Lezen Vlaanderen, staat ook ad nominatim in de begroting, maar is reeds opgenomen in het decretaale kader van het Participatiedecreet. Na afloop van de huidige beheersovereenkomst zal deze organisatie in principe gesubsidieerd worden op basis van dit decreet. De verschillende facultatieve subsidies zonder decretaale regeling zijn de internationale projectsubsidies, de loterijsubsidies, de literaire prijzen en de ondersteuning van de kwaliteitsboekhandels. De middelen voor de kwaliteitsboekhandels zijn sinds de begrotingscontrole 2010 terecht toegevoegd aan de dotatie van het VFL.

*Invulling ondersteuningsbeleid**Taakverdeling en afstemming in de praktijk*

Binnen de grenzen van de regelgeving kan de minister de taakverdeling tussen de actoren nader bepalen. De gebrekkige aflijning van de regelgeving kan ook worden opgevangen door overleg en afstemming tussen de verschillende overheidsorganen die betrokken zijn bij de uitvoering van het ondersteuningsbeleid. De minister heeft de taak- en middelenverdeling voor de uitvoering van het letterenbeleid echter onvoldoende verduidelijkt in haar beleids- en begrotingsdocumenten. Het overleg tussen het VFL, het IVA Kunsten en Erfgoed, de KANTL en de NTU berust vooral op informele afspraken en is voornamelijk weinig structureel. Er is alleen voldoende overleg en afstemming tussen het Vlaamse en het Nederlandse Letterenfonds, die hun samenwerking verankeren in hun subsidiereglementen.

*Invulling ondersteuningsbeleid**Subsidietoekenning en -opvolging*

Het Rekenhof onderzocht vervolgens de concrete uitvoering van de ondersteuning door de betrokken Vlaamse overheidsorganisaties. Het stelde vast dat de knelpunten van de regelgeving tot uiting komen bij de subsidietoekenning en -opvolging. Vooral de subsidiëring van theaterteksten en theaterkunstenaars, van non-fictie publicaties en van reis- en verblijfskosten, vormt een grijze zone tussen het VFL en het Kunstendecreet. Dat wordt onvoldoende ondervangen door overleg en informatie-uitwisseling. Het VFL verleent bovendien geregeld projectsubsidies aan structureel ondersteunde kunstorganisaties, een combinatie die voor andere kunst disciplines niet mogelijk is. Twee organisaties met hoofdzakelijk letterenactiviteiten ontvangen, zonder duidelijke rechtsgrond, werkingssubsidies uit het Kunstendecreet. Met de ondersteuning van bepaalde publicaties treedt het VFL soms op het terrein van de KANTL.

De ondersteuning van literaire organisaties die sterk verweven zijn met organisaties die gesubsidieerd zijn vanuit andere regelingen, bemoeilijkt dan weer een transparante verantwoording en een sluitende controle. Een belangrijk deel van het ondersteuningsbudget wordt toegekend als niet-gereguleerde subsidie. De ruime discretionaire bevoegdheid van de minister bij deze ad-nominatumsubsidies en facultatieve subsidies komt de rechtszekerheid en -gelijkheid van de gesubsidieerden niet ten goede. In tegenstelling tot de andere letterensubsidies zijn deze subsidies onttrokken aan een periodieke, kwalitatieve beoordeling door deskundigen uit het werkveld. Bovendien is het meestal niet duidelijk waarom ze niet binnen de bestaande reglementaire kaders worden verstrekt. De toewijding van de internationale facultatieve subsidies is niet transparant.

*Invulling ondersteuningsbeleid**Interne organisatie en informatieverzameling*

De betrokken administratieve diensten zijn vrij goed georganiseerd voor de behandeling van subsidiedossiers en voor de ondersteuning van publicaties. Er zijn duidelijke taken-toewijzingen, procedures en functiescheidingen. Ze bezorgen de minister informatie over de subsidiebedragen en de begunstigden, maar niet over het doelbereik. Een duidelijk overzicht van letterensubsidies en ondersteuning buiten het VFL ontbreekt. De letterensubsidies van het IVA Kunsten en Erfgoed zijn niet duidelijk afgescheiden van de andere subsidies.

Informatie aan het Vlaams Parlement

Het Vlaams Parlement ontvangt veel informatie over de uitvoering van het letterenbeleid, maar die informatie is versnipperd en ongelijkmatig. Een duidelijk en volledig overzicht van de letterensubsidies en -projecten ontbreekt. De twee belangrijkste actoren, het VFL

en het IVA Kunsten en Erfgoed, verstrekken detailinformatie over hun eigen subsidies. De KANTL bezorgt een jaarboek met uitgebreide informatie over werkzaamheden en publicaties, maar zonder financiële gegevens. De verschillende rapporten bevatten vooral informatie over de verstrekte subsidies, maar weinig over de resultaten en effecten van het letterenbeleid.

Conclusie

Het Rekenhof concludeert dat het beleids- en regelgevend kader enkele tekortkomingen vertoont die een doelmatige ondersteuning van het letterenbeleid belemmeren. De concrete invulling van het ondersteuningsbeleid door de minister en de administratie bieden evenmin voldoende garanties voor een doelmatige subsidiëring.

Belangrijke knelpunten zijn het ontbreken van doelstellingen die richtinggevend zijn voor het volledige letterenbeleid, het veelvuldige gebruik van niet-gereguleerde subsidies en een niet volledig duidelijke taakverdeling in de bestaande regelgeving. Die taakverdeling wordt ook niet verduidelijkt in de beleidsdocumenten en wordt onvoldoende opgevangen door afstemming tussen de verschillende betrokken overheidsactoren.

De administratieve diensten zijn vrij goed georganiseerd voor de behandeling van subsidiedossiers. De manier waarop ze de letterensubsidiëring uitvoeren, vertoont niettemin een aantal gebreken die de tekortkomingen in de regelgeving weerspiegelen.

Het Vlaams Parlement ontvangt van de betrokken overheidsactoren versnipperde en ongelijkmatige informatie over de uitvoering van het letterenbeleid en geen informatie over doelbereik en effecten. De minister biedt het Vlaams Parlement evenmin een geïntegreerde rapportering over de uitvoering en het doelbereik van het ondersteuningsbeleid voor de letteren.

Aanbevelingen

Het Rekenhof meent dat de minister in de eerste plaats duidelijke beleidsdoelstellingen moet formuleren voor het letterenbeleid. Hierbij moet ze de taak en de bijdrage van de verschillende organisaties en regelgevingen aanduiden.

De minister moet de mogelijkheid tot inpassing van de ad-nominatimsubsidies in de bestaande regelgeving grondig evalueren. Indien men beslist om de bestaande ad-nominatimsubsidies te handhaven, zou men een aangepast kader moeten uitwerken voor de advisering en de evaluatie door het veld, analoog met de decretaal geregelde subsidies. Ook facultatieve subsidies dienen zo veel mogelijk te worden beperkt.

De decreetgever en de minister dienen te streven naar één duidelijk gecommuniceerd subsidieloket voor gelijkaardige actoren of acties. Een mogelijk beslissingscriterium is het al dan niet monodisciplinaire karakter van de subsidievragende organisatie of activiteit. De subsidiëring van monodisciplinaire letterenorganisaties en louter literaire activiteiten van personen kan het beste langs het VFL verlopen en die van multidisciplinaire kunstenorganisaties langs het Kunstendecreet. Dit criterium kan ook gehanteerd worden voor de keuze van de regelgeving die van toepassing is op het residentiebeleid.

Voor academische publicaties dient de KANTL in eerste instantie te beslissen of de publicatie tot haar opdracht behoort. Pas indien dat niet het geval is, kan het VFL ondersteuning overwegen.

Het is aangewezen dat de decreetgever en het VFL de mogelijkheid tot combinatie van structurele subsidies met projectsubsidies voor letterenorganisaties op gelijkaardige wijze regelen als voor andere kunstenorganisaties.

De overheidsinstellingen moeten vaker structureel overleg plegen en de uitvoering van afgesproken afstemmingsactiviteiten bewaken.

De minister dient het Vlaams Parlement geïntegreerde informatie te bezorgen over de uitvoering van het ondersteuningsbeleid voor het volledige letterenveld. Daarbij dient ze ook informatie te verstrekken over het doelbereik van het letterenbeleid.

Reactie van de minister

De Vlaamse minister van Cultuur formuleerde een gecoördineerd antwoord, gebaseerd op de insteek van het Vlaams Fonds voor de Letteren en het IVA Kunsten en Erfgoed. De minister antwoordde dat ze met een beter geïntegreerd letterenbeleid, zoals aangekondigd in haar beleidsnota, de soms onduidelijke positie van de letterenorganisaties scherper wil stellen. Een betere integratie van het letterenbeleid zal volgens haar ook verbetering brengen in het bredere beleidskader van waaruit de middelen voor het letterenbeleid moeten worden ingezet en leiden tot een beter geïntegreerde rapportering aan het Vlaams Parlement. De minister gaf aan dat ze een groot deel van de geformuleerde aanbevelingen zal betrekken bij het uittekenen van een beter geïntegreerd letterenbeleid. Een aantal aanbevelingen vragen volgens haar verdere inhoudelijke afweging, bijvoorbeeld het onderscheid tussen mono- en multidisciplinair werkende organisaties.

2. Het Vlaams Fonds voor de Letteren

De heer *Jos Geysels*, voorzitter van het VFL, hoopt dat het mateloze enthousiasme van het VFL voor alles wat met de letteren te maken heeft zal overkomen bij de commissieleden. Hij benadrukt dat de letteren een onderschatte maar heel belangrijke zaak zijn voor Vlaanderen.

De heer Carlo Van Baelen zal het jaarverslag 2010 voorstellen. In 2010 heeft het VFL zijn tienjarig bestaan gevierd. Het jaarverslag bevat ook een aantal krachtlijnen voor de werking van de volgende jaren. Bovendien zal de heer Van Baelen in zijn voorstelling kort ingaan op een aantal aanbevelingen van het Rekenhof. Het VFL kan natuurlijk alleen ingaan op de punten waarvoor het bevoegd is. De aanbevelingen van het Rekenhof zijn belangrijk en moeten worden uitgevoerd.

Decretale opdracht en operationele doelen en taken

De heer *Carlo Van Baelen*, directeur van het VFL, overloopt de hoofdlijnen van het jaarverslag. Hij herinnert aan de opdracht van het VFL, zoals die geformuleerd wordt in het oprichtingsdecreet. Het VFL heeft de opdracht om de Nederlandstalige letteren te ondersteunen door het toekennen van subsidies of door het financieren van projecten en initiatieven. Zo dient het bij te dragen tot de verbetering van de sociaal-economische positie van de auteurs en de vertalers. Deze opdracht werd herhaald in de vorige beheersovereenkomst.

De heer Van Baelen somt de instrumenten op waarover het VFL beschikt om deze opdracht uit te voeren: het toekennen van subsidies; het financieren van projecten, die meestal te maken hebben met voorbereidend werk om nieuwe beleidsdomeinen aan te vatten; het ontwikkelen van activiteiten en initiatieven die moeten zorgen voor synergie; het leveren van bijdragen aan het beleid, bijvoorbeeld de aanzetten die in 2010 werden gegeven voor de opmaak van het meerjarenplan; het opzetten van samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld het BoekenOverleg dat de commissieleden niet onbekend is, en ten slotte het uitbrengen van adviezen over het letteren- en boekenbeleid, op eigen initiatief of op vraag van de minister. Af en toe waagt het VFL zich ook op federaal domein.

De activiteiten van het VFL kunnen samengevat worden in drie staakwoorden. Het VFL treedt op als ‘payer’, als ‘player’ en als supporter. Dat laatste impliceert zowel een ondersteunende als een aanmoedigende rol.

Subsidies versus markt

De relatie tussen de subsidiëring en de markt was reeds aan de orde bij de start van het Kunstendecreet, toen de steunpunten samen met de fondsen een eerste aanzet van veldanalyse gepresenteerd hebben. De letterensector wordt voor een relatief groot deel vanuit de markt bediend. Het subsidiegedeelte is dus minimaal.

Op het vlak van creatie kent het fonds ongeveer 1,1 miljoen euro subsidies toe aan auteurs, vertalers, biografen en oeuvremaaksters. In Vlaanderen worden er naar schatting 86 miljoen euro aan honoraria uitbetaald per jaar. De subsidiëring is dus goed voor ongeveer 1,2 percent van de totale inkomsten van auteurs.

Op het vlak van productie wordt er 300.000 euro toegekend aan tijdschriften, aan uitgeverij, en binnen het kader van e-literatuur. De Vlaamse Gemeenschap voegt daar via het Kunstendecreet een half miljoen euro aan toe voor de ondersteuning van culturele tijdschriften en voor de niet-periodieke uitgaven. Dat is echter niet zuiver binnen het domein van de letteren. De totale omzet van de uitgeverij in Vlaanderen bedraagt ongeveer 410 miljoen euro. Ook hier zorgt de subsidiëring dus slechts voor een zeer klein aandeel van de inkomsten.

Inzake de distributie/verspreiding ondersteunt het VFL voornamelijk literaire organisaties en manifestaties, voor een bedrag van iets minder dan een klein miljoen euro. Zoals aangegeven in het rapport van het Rekenhof, zijn er twee organisaties die binnen het Kunstendecreet worden gesubsidieerd, namelijk Behoud de Begeerte en Passa Porta, en twee instellingen die ad nominatim worden gesubsidieerd, namelijk het Poëziecentrum en Strip Turnhout, alle vier samen voor een bedrag van 900.000 euro. De totale omzet van de Vlaamse boekhandel bedraagt ongeveer 500 miljoen euro. Ook hier is het totale subsidiebedrag van 1,8 miljoen euro goed voor iets minder dan een percent.

Inzake de consumptie doet de Vlaamse Gemeenschap een grote input via de ondersteuning van de Vlaamse bibliotheken. Het gaat om een bedrag van 52,5 miljoen euro per jaar. Daarin zit geen inbreng van de markt. Er zijn in Vlaanderen 1,9 miljoen gebruikers van openbare bibliotheken en 44 miljoen ontleningen. Jaarlijks worden er in Vlaanderen ongeveer vijftien miljoen boeken verkocht. Het aantal ontleningen ligt dus driemaal zo hoog.

De verhouding tussen markt en subsidie geeft dus duidelijk aan dat binnen de letterensector de markt de dominante speler is en dat de overheid via het Kunstendecreet in de marge corrigerend optreedt. De auteur, de economisch zwakste speler, krijgt verhoudingsgewijs het grootste deel van de subsidies.

Budget 2011

De heer Van Baelen gaat in op het budget van het VFL. De dotatie bedroeg 3,8 miljoen euro. In vergelijking met 2010 is er dus een daling van het budget met zes percent. In 2011 moet het VFL bijkomend vier percent inleveren. Op twee jaar tijd wordt dus tien percent ingeleverd. Dat is veel. De operationele inkomsten, goed voor een bedrag van 170.000 euro, hebben te maken met opbrengsten uit cofinanciering en recuperatie van subsidieregelingen. Gemiddeld bedragen die inkomsten ongeveer 200.000 euro per jaar.

Inzake de uitgaven verduidelijkt hij dat ruim tweederde van de middelen gaat naar subsidieregelingen, zes percent naar projecten, die vooral beleidsvoorbereidend zijn, 25 percent naar werkingskosten, waarvan 72 percent personeelskosten, en een percent naar afschrijvingen.

Een aantal grote subsidieposten, bijvoorbeeld Behoud de Begeerte en het Poëziecentrum, zijn buiten het VFL geplaatst. Daardoor wordt de nodige VFL-infrastructuur niet fundamenteel verkleind. Het draagvlak voor de werkingskosten wordt echter veel kleiner. Als de twee organisaties die in het Kunstendecreet zitten en de ad-nominatimorganisaties zouden worden toegevoegd aan het budget van het fonds, dan daalt het aandeel van de werkingskosten van 25 naar 20 percent.

Voor het jaar 2009 heeft het VFL de eigen werkingskosten onderzocht. Daarbij werd een onderscheid gemaakt tussen binnenlandse en buitenlandse activiteiten. De binnenlandse activiteiten zijn vooral receptief. De werkingskosten, die in dat geval vooral te maken hebben met dossierbehandeling, bedroegen veertien percent van de subsidiekosten. Voor de buitenlandse activiteiten wordt echter een veel proactiever beleid gevoerd zodat men veel meer mensen moet inzetten. Daar ging de helft van de subsidies op aan werkingskosten. Dat wijkt niet fundamenteel af van de situatie binnen het Nederlandse Letterenfonds en met andere vergelijkbare buitenlandse actoren.

2010 in twaalf VFL-hoogtepunten

De heer Van Baelen overloopt het jaar 2010 aan de hand van twaalf hoogtepunten die meteen ook de diversiteit aangeven van de werking. In januari 2010 was het hoogtepunt de opvolging van het gastlandschap op het stripfestival van Angoulême in 2009. Dat heeft duidelijk een goed effect gehad, want in het daaropvolgende jaar werden al vijftien vertalingen van jonge Vlaamse stripauteurs gerealiseerd.

Het hoogtepunt voor februari was de Publishers Tour kinder- en jeugdliteratuur. Deze werkvorm wordt toegepast om de Vlaamse kinder- en jeugdliteratuur onder de aandacht te brengen van buitenlandse uitgevers van kinder- en jeugdboeken. Het is de bedoeling om daarmee vertalingen te realiseren voor auteurs en illustratoren. In juni 2010 is dit ook gebeurd voor de uitgevers van fictie voor volwassenen.

In maart werd de subsidieregeling voor de boekhandels uitgebreid naar de stripboekhandels. In het kader van het geïntegreerde beleid ten aanzien van strips worden auteurs en productie al langer ondersteund. Nu wordt ook de distributie op zich ondersteund.

In april werd het tienjarig bestaan van het VFL gevierd. Dat werd zichtbaar gemaakt in twee grote activiteiten. Er werd teruggeblikt op de realisaties van de voorbije tien jaar, eerst op het reflectiecolloquium van december 2009 en daarna met een feestelijk programma in de Vooruit, op 23 april 2010. Het jubileumboek waaraan 280 auteurs en illustratoren hebben meegewerkt, tekent een uniek plaatje van wat er op dit ogenblik in Vlaanderen aan creativiteit aanwezig is in de letterensector.

In mei werden de werkbeurzen toegekend aan literaire auteurs. Dit element van de werking van het VFL is goed voor het grootste aandeel van het budget, krijgt het meest media-aandacht en wordt het meest kritisch gevolgd. Aan 97 auteurs werd een werkbeurs toegekend. Het principe is dat de auteurs geld krijgen voor tijd. Het eerste jaar waren er 270 aanvragen. De laatste jaren stabiliseert het aantal aanvragen zich op ongeveer 130. Ook het toekenningspercentage blijft ongeveer gelijk. Van de 130 aanvragen in 2010 waren er 21 van eerste aanvragers. Dat is vijftien percent. Het zijn dus niet altijd dezelfde die jaar na jaar gesubsidieerd worden. In 2010 waren er voor die 21 aanvragers twaalf toekenningen. Daar is het slaagpercentage dus iets lager. Er is nog kwaliteitsgroei nodig.

In juni werd voor het eerst een Vlaams-Nederlandse ontmoetingsdag georganiseerd voor biografen in het Letterenhuis in Antwerpen, in 2012 in het Letterkundig Museum in Den Haag. Het VLF had vastgesteld dat biografen het Letterenhuis niet kenden en daardoor heel wat bronnen niet aanboorden bij het opstellen van de biografieën. Bovendien hebben biografen veel concrete tips en praktijkervaringen aan elkaar te vertellen.

In juli werd met de publicatie van het meerjarenplan 2011-2015 een lang beleidsproces afgerond. Het decreet stelt dat eerst de beheersovereenkomst moet worden opgesteld en dan pas het meerjarenplan. Het VFL is echter zo vooruitziend geweest om in een meerjarenplan al enkele aanzetten te geven voor de inhoud van de op te stellen beheersovereenkomst. Dit meerjarenplan is een breed gedragen document waar de letterensector zich heel duidelijk in herkent.

In augustus werd met steun van de Nederlandse Taalunie de jaarlijkse zomercursus literair vertalen georganiseerd. Deze cursus vormt vertalers vanuit het Nederlands naar een andere taal. Dat is voor het VFL altijd een stap naar het benaderen van een nieuwe markt. Eerst worden de vertalers opgeleid en dan pas wordt contact opgenomen met de uitgevers. Vorig jaar waren de doeltalen Spaans en Portugees, meer specifiek voor de Latijns-Amerikaanse markt. Er bestaan immers belangrijke taalvarianten, zoals tussen het Vlaams en het Nederlands, waarmee men bij het vertalen rekening dient te houden.

In september werden na een lange voorbereiding de centrale databank en het dossieropvolgingssysteem in gebruik genomen. De meer dan 2500 contactadressen werden geactualiseerd en de koppeling met de boekhouding werd gerealiseerd. Er zit een signaleringssysteem in waardoor dossiers die om een of andere reden een tijdje blijven liggen automatisch opnieuw onder de aandacht komen. Vanaf 2012 zou men via hetzelfde systeem ook elektronische aanvragen kunnen indienen. Het IVA Kunsten en Erfgoed onderzoekt om met dezelfde leverancier een gelijkaardig systeem te ontwikkelen.

Voor oktober verwijst de spreker naar de hoorzitting met de boekensector die in het Vlaams Parlement werd georganiseerd, met als thema het memorandum. Het VFL is in 2007 gestart met het BoekenOverleg. Na de uitnodiging vanuit deze commissie heeft het BoekenOverleg in overleg met de verschillende deelspelers twaalf actienota's over de punten die prioritair moeten worden aangepakt binnen de boekensector.

In november werd de Taalunie Toneelschrijfprijs geactiveerd. Dit gebeurde in samenwerking met de Taalunie en met het Theaterinstituut Nederland. Dit past in het kader van het herwaarderingsbeleid voor theaterteksten. In 2010 heeft het VFL ook de Taalunie en het Nederlands Letterenfonds rond de tafel gebracht om na te denken over de momenteel falende praktijk inzake de publicatie van theaterteksten.

In december 2010 heeft het VFL op vraag van de minister een visienota uitgebracht over het literaire middenveld, zowel in het literaire landschap als in het kunstenlandschap. Daarover was er uitgebreid vooroverleg met alle betrokkenen. Het zijn soms heftige discussies geweest, maar die hebben geleid tot een zeer goede eindnota die door alle betrokkenen gedragen wordt en die wellicht een belangrijke rol zal spelen bij de hergroepering van het middenveld. Het uitgangspunt was altijd de vraag welke synergieën er mogelijk zijn. Die oefening was eerder al gebeurd voor het stripbeleid, samen met Strip Turnhout en met het Belgisch Stripcentrum in Brussel.

Doorheen het hele jaar heeft het VFL tijd en aandacht besteed aan het onderzoek van het Rekenhof, dat zopas werd voorgesteld. Dit leidde tot bijkomende reflectie over de eigen werking. Onder meer op vraag van de auteursvereniging besteedt het VFL intern aandacht aan de bedreigde positie van poëzie, zowel inzake publicatie als inzake publieksbereik en aanwezigheid in bibliotheken. Dit najaar zal het VFL hierover een actieplan voorstellen. Het VFL is ook bezig met de afbakening van het begrip non-fictie en dit in functie van toekomstig beleid.

Zoals ieder jaar heeft het VFL ook in 2010 de subsidiereglementen geactualiseerd. Er werd ook een eerste aanzet gedaan voor de veldanalyse en de landschapsschets.

Ten slotte waren er ook drie stages die belangrijk waren voor de beleidsontwikkeling. Een studente Cultuurmanagement heeft al het basismateriaal verzameld rond de vraag of een bemiddelingsbureau voor auteurslezingen haalbaar is. Uit een onderzoek is gebleken dat twintig percent van het inkomen van auteurs afkomstig is van lezingen. Een bemiddelingsbureau zou een belangrijke professionaliseringsrol kunnen spelen in heel dit proces.

Een tweede boeiende studie gaat over de indirecte ondersteuning van auteurs in Europa. Bij indirecte ondersteuning gaat het niet om subsidies, maar wel om andere vormen van ondersteuning, onder meer door fiscaliteit, sociale zekerheid en leenrechtvergoeding.

Er werd ook een student ingeschakeld voor de grafische vormgeving van een aantal interne projecten.

Meerjarenplan 2011-2015

Het meerjarenplan omvat vier grote ontwikkelingsdomeinen. Een eerste ontwikkelingsdomein is de non-fictie. Dat wil het VFL gefaseerd invoeren. Uit elke fase wil het fonds namelijk lessen trekken voor de volgende fase, inzake werkbeurzen, productiesubsidies, stimuleringsbeurzen en reis- en researchbeurzen.

Een tweede ontwikkelingsdomein is de hergroepering van het literaire middenveld. Dat zat duidelijk in het meerjarenplan en het is ook goed gedocumenteerd in het rapport van het Rekenhof. Dat heeft te maken met de integratie van de ad-nominatimorganisaties (het Poëziecentrum en Strip Turnhout) en van de organisaties die binnen het Kunstendecreet zitten (Behoud de Begeerte en Passa Porta) en met de overdracht van het Focuspunt Jeugdliteratuur aan de Stichting Lezen Vlaanderen. In het Forum Literair Middenveld, dat door het VFL werd opgestart, worden de organisaties van het middenveld twee keer per jaar samengebracht. Vooreerst wordt daar aan agendaoverleg gedaan, om te voorkomen dat verschillende grote literaire manifestaties in hetzelfde weekend worden gepland. Verder wordt er ook gewerkt aan professionalisering rond thema's waar de afzonderlijke organisaties niet aan toekomen. Dit najaar zal het gaan over de vraag hoe een literaire organisatie de nieuwe sociale media kan gebruiken in haar communicatieproces. Het VFL wil de regelgeving inzake het middenveld bekijken vanuit een functionele benadering. Het wil aan de organisaties zelf de vrijheid geven om hun eigen functie(s) te definiëren en om daarvoor dan een concreet project en een subsidieaanvraag in te dienen. Het VFL kiest dus niet voor vastgelegde modellen (werkplaatsen, kunstencentra, festivals enzovoort), maar voor flexibele opbouwelementen die op de behoeften van de markt inspelen. Dat zal een nog te ontwikkelen aangepast kosten-opbrengstenmodel vergen.

De digitalisering is het derde ontwikkelingsdomein. Het VFL moet zeker nagaan onder welke voorwaarden werkbeurzen voor digitale projecten kunnen worden toegekend. Het is de bedoeling de huidige experimentele regeling rond e-literatuur, die al drie jaar bestaat, te formaliseren. Samen met de Beoordelingscommissie Publicaties van het Kunstendecreet werkt het VFL aan visieontwikkeling rond elektronische tijdschriften. Het is de bedoeling afzonderlijke budgetten beschikbaar te houden voor e-literatuurprojecten. Op dit ogenblik krijgt het VFL niet veel goede e-projecten binnen, maar het blijft de markt daarin activeren.

Het vierde en laatste ontwikkelingsdomein is het buitenland. Vooreerst is het de bedoeling het genre non-fictie dat we aan het afbakenen zijn, daaraan toe te voegen. Vertaal- en productiesubsidies zullen daarvan het gevolg zijn. Het VFL zal dit breeduit bekendmaken, onder meer op de vakbeurzen in Frankfurt en Bologna. Het wil zich ook nadrukkelijk richten op de groeiemarkten. In de eerste tien jaar van zijn bestaan heeft het VFL vooral aandacht besteed aan de ons omringende taalgebieden. In de komende jaren wil het dat opentrekken naar de andere taalgebieden.

Letterendiensten behoren niet noodzakelijk alleen tot het werkdomein van het VFL. Ze zijn dienstverlenend ten opzichte van het geheel van de letteren. Dit jaar zullen er op basis van een vervolgstudie knopen moeten worden doorgehakt rond de eventuele oprichting van een bemiddelingsbureau tussen auteurs en organisatoren. Er zal duidelijkheid moeten komen over de steunpuntfunctie letteren. Het VFL ziet die opdracht heel beperkt, vanuit de huidige nog niet ingevulde deelopdrachten en behoeften. Dit kan infrastructureel gekoppeld worden aan het VFL, maar het behoort niet tot de VFL-opdracht. Misschien moet er ook nagedacht worden over de oprichting van een Huis van de Letteren, waar letterenorganisaties zouden kunnen samenkomen.

De overzichtstabel op de getoonde slide geeft een globaal beeld van de budgettaire gevolgen van dit ambitieuze meerjarenplan, van 4,2 miljoen in 2009 naar 7,6 miljoen in 2015. Voor de Vlaamse Gemeenschap gaat het niet louter om een uitbreiding van de middelen. Er werd ook rekening gehouden met de reallocatie van middelen van het Kunstendecreet en de ad-nominatimsubsidies. Dat is goed voor iets minder dan een miljoen euro. Het onderste gedeelte van de tabel toont een fasering per ontwikkelingsdomein, met de middelen die daarvoor nodig zijn.

Ontwikkelingsdomeinen

De opgesomde ontwikkelingsdomeinen kan men beschouwen als de horizontale lijnen. Doorheen heel de werking loopt de filosofie van het VFL, wat men de verticale ‘waarden’ zou kunnen noemen. Het VFL wil een vitale literatuur ondersteunen, die een onderdeel vormt van de cultuur, de economische context en de samenleving. Kernwoorden van de werking blijven kwaliteit, professionalisering en diversiteit. Het VFL wil extra aandacht besteden aan samenwerking en partnerships. In de volgende periode zal het extra inzetten op acties die de verschillende beleidsdomeinen overschrijden. Het zal ook middelen zoeken door samenwerking met andere beleidsdomeinen zoals Onderwijs, Economie en Buitenlandse Handel. De kernfunctie van het VFL blijft marktcorrigerend, hoe dominant die markt ook mag zijn. In de komende vijf jaar zal het VFL ook voortdurend de effecten van de nieuwe media opvolgen. Daardoor ontstaan immers een nieuw publiek en nieuwe literaire praktijken die de werkwijze van het VFL zullen beïnvloeden.

Uitdagingen voor 2011

De belangrijkste uitdaging voor 2011 is kwaliteitsbehoud met minder middelen. Het VFL zal dus geen nieuwe structurele opdrachten of werkdomeinen opstarten. Concreet is het de bedoeling om in 2011 te komen tot een performante beheersovereenkomst voor de volgende jaren en om de beleidsontwikkelingen rond ‘papier’ en ‘digitaal’ af te ronden, onder meer voor de tijdschriften en voor de positie van de auteur. Er zal wel voorbereidend studiewerk worden verricht rond nieuwe beleidsdomeinen.

Ten aanzien van buitenland verwijst de heer Van Baelen naar een opportuniteit die het VFL niet heeft willen missen. Het Nederlands Letterenfonds is in september gastland op de internationale beurs in Peking. Het VFL heeft op deze beurs enkele vierkante meters tentoonstellingsruimte kunnen inkopen. Het zal dus de eerste contacten kunnen leggen met de Chinese markt. Er werd een brochure ontwikkeld om de Vlaamse letteren voor te stellen in China.

Het Vertalershuis zal dit jaar honderd percent bezetting hebben. Er was vraag naar uitbreiding in de periode van september tot december, maar er was geen plaats in het Elsenveld beschikbaar. In het kader van een intern project om marktopportunities rond non-fictie te gaan onderzoeken in het buitenland, zal het VFL in China de eerste voorzichtige stappen zetten. De gemeenschappelijke ontwikkelingen met het Nederlands Letterenfonds zullen wellicht worden afgeremd door de besparingen. Het Nederlands Let-

terenfonds heeft vorig jaar veel energie en tijd gestoken in het fusieproces, zowel juridisch, organisatorisch als puur ruimtelijk. Dat proces is nu achter de rug.

Een laatste uitdaging is volgens de heer Van Baelen de aanduiding van zijn opvolger. De heer Koen Van Bockstal zal vanaf 1 september vier maanden met hem samenwerken. Op 31 december zal hij met veel vertrouwen de fakkel doorgeven.

Rapport Rekenhof

Dan gaat de heer Van Baelen in op de actiepunten in het rapport van het Rekenhof die gelinkt zijn aan het VFL. Bij de hergroepering van de organisaties van het middenveld gaat het duidelijk om organisaties die literatuur als gemeenschappelijke grondstof hebben. Het VFL heeft het Forum Literair Middenveld opgezet om het overleg hierover op te starten. In de beheersovereenkomst die nu voorligt is duidelijk gestipuleerd dat de overdracht van organisaties ook de overdracht van alle daarbij horende budgetten impliceert. Het VFL wil werk maken van een structurele ondersteuning voor het hele middenveld. Het Rekenhof stelt voor om het onderscheid te maken tussen monodisciplinaire en multidisciplinaire organisaties. Dit onderscheid is volgens het VFL onvoldoende operationeel omdat men ook in de letteren steeds meer multidisciplinair gaat werken. Een tijdschrift als Dietsche Warande en Belfort heeft bijvoorbeeld een vast kunstenkatern. Het is dus al multidisciplinair en volgens de door het Rekenhof voorgestelde definitie zou het dus onder het Kunstendecreet moeten vallen. Het VFL stelt een andere omschrijving voor om uit te maken waar de organisaties thuishoren. Organisaties die literatuur als dominante inhoud, als kernproduct inzetten, horen thuis binnen het VFL. Organisaties die naast andere kunstvormen ook literatuur inschakelen – literatuur secundair – , horen thuis binnen het Kunstendecreet.

Op basis van de opmerkingen van het Rekenhof over lacunes in de reglementering zal het VFL per 1 januari 2012 een aantal aanpassingen en aanvullingen doorvoeren. Deze hebben te maken met de omschrijving van het werkveld, met verduidelijkingen rond mogelijke cumulatie van structurele en projectmatige subsidies, een betere definitie van de inhoudelijke en financiële opvolging van bepaalde dossiers, het opnemen van de nationaliteitsclausule in de productiesubsidies – op dit ogenblik wordt dat wel in de praktijk toegepast, maar het staat niet in de reglementering – en een duidelijkere communicatie over de uitbetalingsvoorwaarden.

De afstemming tussen het VFL en het IVA Kunsten en Erfgoed is volop aan de gang. Er wordt gezocht naar eenduidige formuleringen zodat het voor de aanvrager duidelijk wordt waar hij terecht kan en hoe er zal worden omgegaan met een eventuele dubbele subsidiëring. Dat geldt zowel voor het residentiebeleid als voor theaterteksten, letterenorganisaties en publicaties. En er is ook kwartaaloverleg tussen het VFL en het IVA Kunsten en Erfgoed.

De taakafbakening tussen het VFL en KANTL heeft te maken met de herdefiniëring van de opdracht van de KANTL. Het VFL heeft aan het Rekenhof uitgelegd dat het de uitgave van literaire oeuvres alleen maar in zijn regelgeving heeft opgenomen omdat de KANTL stelde dat ze dat om budgettaire redenen niet kon opnemen. De voortzetting van het 'Verzameld werk' van Louis Paul Boon dreigde daardoor stil te vallen – door zijn oeuverregeling heeft het VFL dit opgevangen. De taakafbakening inzake de academische letterenpublicatie is maar een symptoom van een ruimere discussie rond het functioneren van de KANTL.

Dit jaar is er heel wat overleg geweest met het kabinet en met het IVA Kunsten en Erfgoed over de beheersovereenkomst 2012-2015. Omwille van een aantal redenen is het op dit ogenblik moeilijk om dat af te ronden. De herschikking van het literaire middenveld impliceert dat de literaire organisaties tegen 1 oktober voor zichzelf moeten uitmaken

of ze kiezen voor het Kunstendecreet dan wel voor het VFL. Dan kan dat ook definitief worden vastgelegd in de beheersovereenkomst. Het kabinet is ingegaan op het voorstel van het VFL om de bestaande beheersovereenkomst met een jaar te verlengen. Dan kan men dit najaar gebruiken om de inzichten rond het literaire middenveld te integreren in de beheersovereenkomst 2012-2015.

Verwachtingen en accenten

Het VFL stelt voor om in de beheersovereenkomst stapsgewijs nieuwe opdrachten en werkgebieden toe te voegen. Het VFL begrijpt dat men nu geen engagementen kan aangaan voor 2015. Toch zou het in de beheersovereenkomst graag terugvinden wat de prioritaire nieuwe opdrachten en werkgebieden zijn en hoe die worden gefaseerd. De hergroepering van het middenveld is hierbij heel belangrijk. De operationele doelstelling 23 van de beleidsnota Cultuur is uitdrukkelijk opgenomen in de beheersovereenkomst omdat ze betrekking heeft op de letterensector.

Andere belangrijke elementen van de beheersovereenkomst zijn het operationaliseren van de steuncel Letteren, het uitwerken van een visienota voor een literaire canon en het organiseren van periodiek overleg tussen het VFL en het IVA Kunsten en Erfgoed. Het VFL pleit ervoor om het budget 2009 in de beheersovereenkomst op te nemen als startniveau. Het pleit ook voor een verankering van het BoekenOverleg en voor het opnemen van een grotere synergie met andere beleidsdomeinen in de beheersovereenkomst. Het is ook de bedoeling om de engagementsverklaring over interculturaliseren te integreren in de beheersovereenkomst.

II. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN

De heer *Lieven Dehandschutter* stelt vast dat het Rekenhof bij de presentatie van een studie blijkbaar altijd een bepaald stramien volgt. Het gaat telkens om doelstellingen, regelgeving, opvolging en controlemiddelen en om het onderling afstemmen van de verschillende instrumenten. Dit stramien maakt het voor parlementsleden gemakkelijk om te volgen. Het Rekenhof past dus zelf de principes toe waar het voor pleit en zo hoort het ook.

Een van de inleidende opmerkingen was dat er onvoldoende toetsing is van de werking van het VFL en van KANTL. Beide organisaties hebben een eigen opdracht en eigen middelen. Er is meer onderlinge afstemming nodig om tot een duidelijker organisatie te komen. Elke vorm van overlapping moet worden uitgesloten. Het is volgens de heer Dehandschutter in de eerste plaats de minister die daartoe het initiatief moet nemen.

De vertegenwoordigers van het Rekenhof stelden dat de informatieverstrekking aan het Vlaams Parlement versnipperd en ongelijkmatig is. Het lid onderschrijft de aanbeveling van het Rekenhof. Er is een beter geïntegreerde informatie nodig over het ondersteuningsbeleid van het volledige letterenveld.

Een formeel en structureel overleg is wenselijk. Ook op dat vlak zou het initiatief het best uitgaan van de minister.

Enkele jaren geleden kreeg het VFL de ondersteuning van de betere boekhandels en het beheer van het Vlaams Vertalershuis als bijkomende opdrachten. Het kreeg daarvoor ook extra geld. Het Rekenhof heeft daar bedenkingen bij. De heer Dehandschutter vraagt meer informatie daarover.

Minister Schauvliege heeft in haar brief van 17 maart 2011 geantwoord dat een beter geïntegreerd letterenbeleid noodzakelijk is. Zo wil ze de soms onduidelijke positie van de verschillende letterenorganisaties scherper stellen. Het lid wil weten hoe het Rekenhof daar tegenover staat.

Mevrouw *Yamila Idrissi* vindt het verslag van het Rekenhof duidelijk. Er is een geïntegreerd beleid nodig voor de aangehaalde pijnpunten. Ze wil niet bespreken hoe een dergelijk geïntegreerd letterenbeleid er zou moeten uitzien nu de andere letterenorganisaties niet aanwezig zijn. Dat zou onkies zijn.

Het Rekenhof heeft het in zijn verslag, op pagina 48, over de interne organisatie van het VLF. Mevrouw Idrissi wil weten wat het antwoord van het VLF op de opmerkingen van het Rekenhof is.

Op pagina 49 leest ze de opmerkingen van het Rekenhof over de controle van de verantwoordingsstukken en jaarverslagen. Ze vraagt zich af of inspectiebezoeken door het VFL wenselijk zijn.

Het Rekenhof maakte een aantal opmerkingen over de doorstroming van informatie naar het Vlaams Parlement en over de controlemogelijkheden van het Vlaams Parlement. De minister heeft in haar reactie ook aangekondigd dat ze daar iets zal aan doen. Van de vertegenwoordiger van de minister wil ze graag vernemen hoe men dat kan aanpakken.

De heer *Paul Delva* stelt vast dat iedereen het eens is over de noodzaak van een meer geïntegreerd letterenbeleid. Het huidige letterenbeleid is het resultaat van een organische groei gedurende verschillende decennia. Het is goed om de zaken op een bepaald ogenblik te herbekijken en om er een meer aangepaste structuur aan te geven. De heer Delva vraagt zich evenwel af hoe dringend die vraag is. Als de tekortkomingen van het beleid ook een negatief effect hebben op het terrein, dan moet er een ander tijdspad worden gevolgd. Het lid wil ook weten hoe het Rekenhof staat tegenover de reactie van de minister.

De heer *Bart Caron*, waarnemend voorzitter, is het ermee eens dat het beleid, na een organische groei van vijftien tot twintig jaar, toe is aan een betere structurering, met een heldere positionering van alle actoren. Op dit vlak is het verslag van het Rekenhof duidelijk. Hij hoopt dat alle betrokken actoren ervan overtuigd zijn dat daarover afspraken moeten worden gemaakt. De commissie gaat voor beter bestuur, maar dat betekent uiteraard niet dat de overheidsmiddelen die de voorbije jaren in de letterensector werden geïnvesteerd niet goed zouden zijn besteed.

Sommige organisaties krijgen subsidies via verschillende kanalen. Soms krijgt een organisatie structurele subsidies op basis van het Kunstendecreet en een projectsubsidie voor evenementen via het VFL. De heer Caron beschouwt dit niet noodzakelijk als dubbele subsidiëring. Hij wil weten hoe het Rekenhof dit interpreteert.

Uit de opmerkingen van het Rekenhof kan men besluiten dat de taakstelling van het VFL zeker moet worden verduidelijkt. Voor de film is er een gelijkaardig traject geweest. Daar had men het over een functie voor één scherm of voor meerdere schermen. In dit geval wil men uitgaan van de vraag of een bepaalde organisatie zich hoofdzakelijk toelegt op literatuur. Is het Rekenhof van oordeel dat men op basis van dat criterium tot een heldere taakafstelling kan komen? Een andere benadering kan zijn dat men de indieners de keuze laat of ze zichzelf willen definiëren als letterenorganisatie of als bredere kunstenorganisatie. Op basis van die keuze zou een organisatie echter nog slechts via één potentiële toegangspoort subsidies kunnen krijgen.

De KANTL is een buitenbeentje in het letterenveld. Daarom kan men deze actor moeilijk positioneren. De KANTL heeft een schenking gekregen, namelijk het kasteel van Beauvoorde. De eigendomstitel van dat kasteel heeft een aantal organisatorische aanpassingen vereist die mede aan de basis van een moeilijke reorganisatie hebben gelegen. De heer Caron wil weten hoe de Vlaamse overheid het best met dat dossier kan omspringen.

Mevrouw *Katrien Candaele*, eerste auditeur bij het Rekenhof, stelt dat het Rekenhof niet kan oordelen over het effect van de tekortkomingen op de concrete werking van de diverse organisaties. Wanneer het beleid ten aanzien van de organisaties weinig coördinatie vertoont, dan krijgen individuele personen en organisaties eigenlijk de ruimte om hun werking aan te passen naargelang hun eigen inzichten en om daar aan te kloppen waar er het meest of het gemakkelijkst geld te vinden is. Er is dus wel degelijk een risico op negatieve effecten op de concrete werking.

Het Rekenhof heeft vooral de organisatie van het subsidiebeleid onderzocht. Het heeft niet vastgesteld dat er werkelijk dubbele subsidiëring zou zijn, dus dat een persoon of een organisatie twee keer voor hetzelfde zou worden gesubsidieerd. Het komt nog voor dat een persoon of een organisatie voor verschillende activiteiten via verschillende kanalen gesubsidieerd wordt, maar dan gaat het meestal om verschillende beleidsdomeinen. Dat is zeker niet aangewezen wanneer het gaat om beleid dat wordt aangestuurd door eenzelfde minister.

Men zou vooral een aantal knelpunten moeten oplossen. Er moeten duidelijkere afspraken worden gemaakt over de taakafstemming. Het Rekenhof is voorstander van de keuze van één subsidieloket. Als men nog zou toelaten een beroep te doen op meerdere subsidiebronnen, dan moet dat goed gemotiveerd worden. Meervoudige subsidiëring binnen eenzelfde sector moet worden vermeden. De overheid moet sturend werken. Men kan de keuze niet louter aan de betrokkenen overlaten. Het lijkt mevrouw Candaele wel mogelijk dat een organisatie, binnen het kader dat geschapen is door de overheid, zelf bepaalt waarop ze de nadruk wil leggen.

Normalerwijs is het zo dat het VFL een dotatie krijgt en dat het binnen het kader van de beheersovereenkomst zelf beslist over de besteding van die dotatie. Nu zijn er echter allerlei andere subsidiebronnen waarvan de besteding is vastgelegd. Dat is eigenlijk niet in overeenstemming met het instrument beheersovereenkomst en daardoor wordt de financiering minder transparant. De opmerkingen van het Rekenhof houden dus geen verband met het feit op zich dat het VFL bijkomende opdrachten heeft aangenomen, buiten zijn beheersovereenkomst en buiten de dotatie. Die opdrachten passen immers wel binnen de taakstelling van het VFL. Het evolueert trouwens in de goede richting. Zo is het bedrag voor de subsidiëring van de kwaliteitsboekhandels nu opgenomen in de dotatie.

De minister geeft in haar antwoord aan dat ze werk wil maken van een beter geïntegreerd letterenbeleid en dat ze zich daarbij zal laten inspireren door de nuttige aanbevelingen van het Rekenhof. Mevrouw Candaele merkt op dat de term monodisciplinair niet moet worden geïnterpreteerd als een strikte beperking tot letterenactiviteiten. Een inhoudelijke afweging, aan de hand van concrete gevallen, is noodzakelijk. De formulering die door het VFL wordt voorgesteld sluit dus in grote lijnen aan bij het voorstel van het Rekenhof.

De heer *Carlo Van Baelen*, directeur van het VFL, merkt op dat het VFL eigenlijk zelf heeft aangestuurd op die bijkomende opdrachten. De minister is daarop ingegaan en heeft ook gezorgd voor de nodige middelen. Een clausule in de nieuwe beheersovereenkomst zou bepalen dat de minister extra opdrachten kan formuleren. Die worden dan in een annex toegevoegd aan de beheersovereenkomst, met een timing en een budget.

De heer Van Baelen vindt het positief dat de formulering die door het VFL wordt voorgesteld voor de afbakening van het middenveld in dezelfde geest is als het voorstel van het Rekenhof. Het VFL en het IVA Kunsten en Erfgoed werken op dit ogenblik rond de subsidiëring via verschillende kanalen. Dit moet tegen 1 november uitgeklaard zijn omdat de reglementering tegen die datum moet worden gepubliceerd op de VFL-website.

Op de vraag van mevrouw Idrissi over de interne organisatie antwoordt de heer Van Baelen dat er op het moment van het onderzoek inderdaad geen taakomschrijving van de medewerkers was. Ook dat heeft te maken met het feit dat de organisatie organisch gegroeid is en dat men tot nu toe nog nooit de tijd genomen heeft om dit beter te structureren. Intussen is dat probleem echter opgelost. In 2010 werd de classificatie van de functies van de interne medewerkers afgerond. In december werd er een loongebouw uitgetekend, waarbij elk van de medewerkers een duidelijke carrièrepad voor zich heeft, met een duidelijke taakafbakening.

Het VFL doet geen inspectiebezoeken, of tenminste toch niet zo systematisch als het IVA. Vooreerst heeft het VFL de gewoonte om de organisaties uit te nodigen. Zo leren ze het VFL ook beter kennen. Het VFL is trouwens heel zichtbaar aanwezig in het literaire veld. Het is bij alle betrokken organisaties al wel eens langsgegaan, terwijl het omgekeerde niet het geval was. Verder is er bij het VFL heel wat knowhow, zowel van de 'ins and outs' van de boekensector als op boekhoudkundig vlak. Daardoor kan het fonds de financiële afrekeningen ook snel doorzien.

Over de regeling voor de boekhandels werd grondig doorgepraat op de vorige twee bestuursvergaderingen van het VFL. Eigenlijk is er een structureel probleem met de economische gezondheidstoestand van de Vlaamse boekhandel. Met een budget van 70.000 euro kan het VFL dit probleem ook niet oplossen. Het VFL heeft daarover een duidelijke analyse geschreven, die door de sector wordt bevestigd. Het fonds meent dat dit eigenlijk een opdracht is van het Agentschap Ondernemen en/of van de taskforce Innovatie. Daar moet er een Marshallplan voor de boekhandels worden ontwikkeld. De taak van het VFL is ervoor te zorgen dat dit probleem op de agenda blijft. Door gratis boeken te geven, geeft men een onrechtstreeks inkomen aan de boekhandel, maar geeft men vooral ook zichtbaarheid aan bepaalde boeken. Uit de evaluatie is gebleken dat die zichtbaarheid wel degelijk leidt tot verkoop.

Persoonlijk vermoedt de heer Van Baelen dat KANTL thuishoort in een wetenschappelijke omgeving en niet zozeer binnen het eigenlijke letterenbeleid.

De heer *Jos Geysels*, voorzitter van het VFL, stelt vast dat de algemene toestand van de boekhandels niet goed is. Als beschaafd letterenland kan Vlaanderen het zich eigenlijk niet veroorloven dat het boekenaanbod verschaalt. Daarom werd in de vorige regeerperiode de boekhandelsregeling uitgewerkt. Dat heeft een aantal positieve effecten gehad. Het secretariaat van het VFL is bezig met een onderzoek rond de toestand van de boekhandel. Stricto sensu behoort dat niet tot de opdracht, maar het is wel belangrijk binnen de decretale opdracht van het VFL voor het verspreiden van de letteren. De heer Geysels meent dat zowel het parlement als de minister zullen moeten nadenken over de rol van de boekhandel in een veranderend letterenlandschap. Uiteraard staat het VFL hiervoor ter beschikking van de commissie.

Mevrouw *Yamila Idrissi* herhaalt dat ze van de vertegenwoordiger van de minister graag een antwoord zou krijgen over de opmerkingen van het Rekenhof rond de informatie aan het Vlaams Parlement.

De heer *Jan Vermassen*, kabinetsmedewerker, antwoordt namens de minister dat men bezig is met de implementatie van de aanbevelingen in het rapport van het Rekenhof. Ook in het kader van de beheersovereenkomst 2012-2015 met het VFL wordt dit verder geïmplementeerd.

Mevrouw *Yamila Idrissi* merkt op dat het Rekenhof heel duidelijk stelt dat de informatie aan het Vlaams Parlement rond het letterenbeleid versnipperd en ongelijkmatig is.

De heer *Bart Caron*, waarnemend voorzitter, stelt voor dat de commissie hierover bij een andere gelegenheid met de minister afspraken maakt. Als er een visie wordt uitgewerkt rond een geïntegreerd letterenbeleid en er gebeuren verschuivingen van het decreet naar

die regeling, kan dat ook een gelegenheid zijn om afspraken te maken over een vollediger en geïntegreerde rapportage.

De heer *Jan Vermassen* stelt voor dat de commissie de bespreking van de nieuwe beheersovereenkomst zou aangrijpen om het te hebben over de meerjarenplanning.

De heer *Paul Delva* heeft een drietal punctuele vragen naar aanleiding van de presentatie. In 2010 heeft het VFL 25 percent van zijn budget gebruikt voor de werkingskosten. Binnen die 25 percent waren de personeelskosten goed voor 72 percent. Indien het VFL een aantal organisaties en activiteiten zou overnemen, onder meer het Poëziecentrum en Behoud de Begeerte, dan zou het aandeel van de werkingskosten in het totale budget kunnen zakken naar twintig percent. Als men alleen de activiteiten overneemt, dan begrijpt hij de redenering. Hij vraagt zich echter af of ook het overnemen van het personeel en van de logistiek van die instellingen daarin verrekend is. De heer Delva betwijfelt of een dergelijke daling van het aandeel van de werkingskosten in dat geval mogelijk zou zijn.

De poëziesector heeft het moeilijk. De heer Delva vraagt of de huidige situatie fundamenteel verschilt van die van tien tot twintig jaar geleden en zo ja, waaraan dat ligt.

Bij de bespreking van de verticale waarden voor het meerjarenplan 2011-2015 stelde de heer Van Baelen dat het VFL marktcorrigerend werkt. Het is voor de heer Delva niet duidelijk wat dat precies inhoudt. Als het VFL een subsidieaanvraag krijgt voor een boek waarvoor de markt vermoedelijk goed zal functioneren, zal het dan de subsidie weigeren?

Mevrouw *Yamila Idrissi* heeft ook een vraag over de marktcorrigerende functie van het VFL. Ze geeft het voorbeeld van het boek Congo van David Van Reybrouck. Er was nogal wat discussie in de media omdat het vertaalbudget van het VFL was opgesoupeerd door de verwachte aanvragen voor vertaalsubsidies van dit goede boek. Ze wil weten welke concrete beleidsgevolgen dit heeft gehad.

Een tweede vraag is ingegeven door een eerdere discussie in de commissie over het Vlaams-Nederlands beleid. Een van de sprekers had het over de deelname van Nederland aan de boekenbeurs van Shanghai. Het feit dat Vlaanderen daar niet aan meedoet, werd toen een gemiste kans genoemd. Ze stelt vast dat China nochtans wel op het verlanglijstje van het VFL staat.

Ten slotte feliciteert mevrouw Idrissi het VFL omdat het de engagementsverklaring over interculturaliseren zal integreren in de beheersovereenkomst.

De heer *Bart Caron* geeft toe dat hij vroeger heel kritisch stond tegenover de fondsen. Het VFL is echter een grote verrijking voor het landschap gebleken. De fondsen hebben dus hun deugdelijkheid bewezen.

De heer Caron vindt het moedig dat het VFL eigen cijfers over de budgetevolutie naar voren schuift in het parlement, in de hoop dat de minister blind haar handtekening zal zetten onder de beheersovereenkomst. Hij stelt vast dat de non-fictie aan de opdracht van het VFL wordt toegevoegd. In Vlaanderen wordt er meer non-fictie gepubliceerd dan fictie. Als men de non-fictie een volwaardige plaats wil geven binnen de werking van het VFL, dan is er volgens het lid een belangrijke budgetverhoging nodig. Hij wil graag een reactie hierop van het VFL.

De lijst van de auteurs en hun beurzen wordt gedetailleerd vermeld in het jaarverslag. Hoeveel potentieel interessante auteurs of projecten moet het VFL ondersteunen? Hoeveel nieuwe titels moeten er op de markt komen om de leefbaarheid van de leescultuur te garanderen? Hoe hoog wordt de lat gelegd? Moet men selectiever worden? Moet men grotere beurzen geven aan minder auteurs of kleinere bedragen aan meer auteurs? Inzake

theater zou men volgens de mening van de heer Caron iets selectiever mogen zijn. Er wordt veel theater gemaakt en het niveau is niet altijd even hoog.

In de presentatie wordt ook de steunpuntfunctie van het VFL vermeld, met het bijbehorende budget. De heer Caron wil weten wat men bedoelt met het begrip steunpunt.

Er wordt gewerkt aan een reorganisatie van de literaire tijdschriften. Hoe gezond zijn de literaire tijdschriften?

De heer *Johan Verstreken* verwijst naar eerdere reacties van de heer Geysels op de werking van de Nederlandse Taalunie. Hij wil weten hoe de heer Geysels aankijkt tegen de samenwerking rond de prijzen, bijvoorbeeld voor theater.

De heer *Carlo Van Baelen* gaat eerst in op de vraag over het aandeel van de werkingskosten binnen het totale budget. Het VFL gaat ervan uit dat het subsidiebedrag dat nu wordt toegekend aan die vier organisaties, hetzij ad nominatim hetzij binnen Kunstendecreet, wordt overgedragen aan het VFL. Daardoor wordt het VFL de enige subsidieverschaffer, maar uiteraard niet de werkgever van de betrokken personeelsleden. Als die vier organisaties toegevoegd worden aan de opdracht van het VFL, is er geen extra mankracht nodig of geen bijkomende kantoorruimte bij het VFL, geen extra overhead op het niveau van het VFL. Met de huidige interne capaciteit kan het VFL de begeleiding en subsidiëring van deze vier bijkomende organisaties aan mits uiteraard overdracht van de middelen die deze organisaties nu ontvangen.

Inzake poëzie is het VFL bezig met de dataverzameling. Tot nu toe lag de onderzoeksfocus op evoluties inzake titelproductie, aanwezigheid in bibliotheken, ontleningen en verkoop. Het VFL gaat na of het klopt dat er bij de uitgevers nogal wat manuscripten klaarliggen die niet op de markt gebracht worden, zoals de dichters zeggen. Het gaat ook na of er door de bibliotheken minder poëzie ingekocht wordt, zoals men soms vermoedt. Het VFL is dat samen met de Vlaamse auteursvereniging op een rijtje aan het zetten. Het is de bedoeling om dat ook internationaal af te toetsen.

Marktcorrectie houdt eigenlijk in dat men zich toelegt op zaken die zonder overheids-subsidie niet mogelijk zouden zijn. Op dit ogenblik geldt dat zeker voor de literaire tijdschriften. Geen enkel literair tijdschrift is economisch leefbaar, ondanks de minimale kostenstructuur. De redactie van een literair tijdschrift is immers meestal vrijwilligerswerk. In Nederland waren de literaire tijdschriften de laatste jaren een bijproduct van de literaire uitgeverijen. Deze uitgeverijen zijn de literaire tijdschriften echter systematisch gaan afstoten. Het Nederlandse Letterenfonds heeft dit opgevangen door de toekenning van een subsidiëring.

Ook het toekennen van werkbeurzen is een voorbeeld van de marktcorrigerende functie. Uit het inkomensonderzoek van de Vlaamse auteursvereniging is gebleken dat op dit ogenblik slechts vijftien percent van de auteurs kunnen leven van hun literaire inkomsten. Twintig percent van het literaire inkomen bestaat uit honoraria, dus uit de verkoop van boeken en nog eens twintig percent uit lezingen, zes percent komt uit leenrecht en reproductierecht, vooral dan uit Nederland, en negen percent uit subsidie. Het saldo heeft te maken met het valoriseren van de eigen schrijfkwaliteiten, onder meer via journalistiek werk en copywriting. De werkbeurzen maken via subsidie tijd vrij om te schrijven. Er is een plafonnering. Inclusief de beurs kan het inkomen van de auteur nooit meer bedragen dan 38.200 euro. Alles wat daarboven komt wordt afgetopt. Het VFL kent jaarlijks voor ongeveer 1,15 miljoen euro aan werkbeurzen toe. Daarvan wordt uiteindelijk ongeveer 800.000 euro uitbetaald. Het kan dus 250.000 tot 300.000 euro recupereren via aftopping en in geval van dubbele toekenning door het Nederlands Letterenfonds door de cofinancieringsafspraken.

De heer *Paul Delva* begrijpt dat een auteur eigenlijk slechts twintig percent van zijn inkomen haalt uit de eigenlijke honoraria. Hij besluit daaruit dat dan elk boek in aanmerking komt voor marktcorrectie als de kwaliteit voldoende is.

De heer *Carlo Van Baelen* gaat niet akkoord met die conclusie. Er is altijd een onderscheid tussen toekenning en uitbetaling. De toekenning heeft te maken met kwaliteit, de uitbetaling is een economisch gegeven. Hetzelfde geldt voor de productiesubsidies.

In dit verband gaat hij in op de vraag van mevrouw Idrissi over de vertaling van het boek Congo van David Van Reybrouck. Dit is een moeilijk verhaal. Bij Cultuurinvest gaat het eigenlijk om een investering die terugbetaald moet worden. Als het VFL vanaf nu zou gaan werken in een systeem van leningen, dan zet het zich volledig buiten de markt doordat alle buitenlandse ondersteuningsregelingen uitgaan van subsidies. Voor het VFL is het ook moeilijk om de rekening van bijvoorbeeld een Italiaanse uitgever te gaan controleren. Er worden wel correctiemechanismen ingebouwd. Als een boek waarvoor men subsidie ontvangt, binnen het jaar herdrukt wordt, dan wordt de subsidie herbekeken. Zo wordt jaarlijks gemiddeld twintig- tot vijftientwintigduizend euro aan subsidie gerecupereerd die blijkbaar economisch niet te verantwoorden waren. Men moet dat echter realistisch bekijken. Binnen de Vlaams-Nederlandse context bedraagt de gemiddelde vertaalsubsidie 1800 euro.

De heer *Jos Geysels* zegt dat hij de vrije tribune over het Congo-boek met enthousiasme mee getekend heeft. Hiermee heeft hij niet aan de alarmbel willen trekken. De ondertekenaars hebben vooral hun trots geuit. Een auteur uit een kleine regio heeft uitzonderlijke prestaties geleverd en heeft aldus een belangrijke bijdrage geleverd voor het imago van Vlaanderen. Dat kan leiden tot een vorm van export, om het in economische termen te zeggen. In dat verband heeft hij gewezen op het beperkte budget. Het meerjarenplan is heel ambitieus, ook inzake vertalingen. Daarover gaat het VFL in gesprek met de minister. De heer Geysels hoopt dat het hierbij op de steun van het parlement zal kunnen rekenen.

De heer *Carlo Van Baelen* antwoordt op de vraag over de beurs in China. Het gastlandschap van Nederland is begonnen met een handelsmissie die vier jaar geleden door Nederland werd opgezet. De toenmalige minister van Cultuur heeft ingezien dat cultuur daarbij een toegevoegd element kon zijn. Zo is Nederland Cultuurland – want het is een breder gegeven dan alleen letteren – gastland kunnen worden. Dank zij de goede contacten met het Nederlands Letterenfonds heeft Vlaanderen een eigen plaats kunnen veroveren in de Nederlandse context. Het is dus geen gemiste kans geworden. Vlaanderen zal daar optreden van op de Nederlandse stand. De Chinese uitgevers zullen het verschil tussen Vlaanderen en Nederland niet merken. Ten aanzien van het buitenland gaat het VFL er altijd vanuit dat het niet de Nederlandstalige literatuur, niet ‘Vlaanderen’ of een auteur aanbrengt, maar de kwaliteit en uniciteit van een concreet boek, een concreet verhaal. De heer Van Baelen denkt dat het VFL met minimale middelen maximaal gebruik maakt van de opportuniteit. Het VFL is op de stand van Nederland aanwezig met een stand van zestien vierkante meter. Drie medewerkers van het VFL zullen voltijds aanwezig zijn op de beurs.

Mevrouw *Yamila Idrissi* is tevreden dat deze kwestie nu uitgeklaard is. Ze vreest wel dat de minister-president van de Vlaamse Regering het niet leuk zal vinden dat het VFL optreedt onder Nederlandse vlag.

De heer *Bart Caron* stelt dat er een cultureel verdrag is. Er kan dus volgens het lid geen probleem zijn.

De heer *Carlo Van Baelen* merkt op dat Nederland 800.000 euro investeert in dit project en het VFL slechts 25.000 euro. Dat bedrag stond niet in de begroting. Overal waar mogelijk werd er gesnoeid om dat bedrag te kunnen vrijmaken. Zo werd het mogelijk om deze opportuniteit te grijpen.

Het openzetten van de poort voor non-fictie houdt inderdaad risico's in. Daarom ook is het VFL het begrip non-fictie aan het afbakenen, in afstemming met het Fonds Pascal Decroos, met het Nederlands Letterenfonds en met het IVA Kunsten en Erfgoed.

De vraag over de spanning tussen ondersteuning en markt is moeilijk eenduidig te beantwoorden. Het VFL kiest veeleer voor grotere beurzen voor minder auteurs. Een beurs is het mogelijk maken van een project, het is geen levensgarantie voor een auteur. Vanuit politieke hoek wordt er soms gepleit voor meer aandacht voor debuten. Het VFL meent echter dat de markt niet meer aankan. De uitgevers maken goede keuzes en het VFL wil op dit vlak niet corrigerend optreden.

Het VFL spreekt over een steunpuntfunctie en niet over een steunpunt. Het VFL is realistisch genoeg om te beseffen dat er geen afzonderlijk steunpunt letteren zal komen. Een aantal functies die klassiek bij steunpunten horen, worden op dit ogenblik echter niet ingevuld binnen het letterenveld. De heer Van Baelen denkt aan managementondersteuning, sectoronderzoek en aan de ondersteuning van de werking van het BoekenOverleg. Dit kan opgevangen worden met een voltijds personeelslid dat gebruik kan maken van de infrastructuur van het VFL.

De gezondheid van de literaire tijdschriften is een nadrukkelijk aandachtspunt. De digitalisering kan daarin een belangrijke rol spelen. Het VFL onderzoekt hoe men iets kan doen aan het afkalvend publieksbereik. Zijn de literaire tijdschriften eigenlijk nog een product van deze tijd? Hierover wordt ook overleg gepleegd met de Beoordelingscommissie Publicaties – culturele tijdschriften.

De Nederlandse Taalunie is volop bezig met de voorbereiding van zijn meerjarenplan. Daarover is er een ontmoeting met het VFL. De visie van de letterenfonds is dat de NTU zich dient te beperken tot een complementaire rol voor die functies die niet worden opgenomen door de fondsen.

De heer *Jos Geysels* gaat in op de opmerking over zijn uitspraken in de pers over de Nederlandse Taalunie. Dat had te maken met een goed geschreven pamflet van Jeroen Brouwers waarin hij alle stijlregisters gebruikte om zijn inhoudelijke kritiek te spuien. De heer Geysels heeft toen een milde kritiek gegeven op de NTU op basis van twee uitgangspunten. Zijn deelname aan een aantal literaire commissies van de NTU deed hem tot de voorzichtige conclusie komen dat de NTU zich op literair vlak dient te beperken tot een complementaire rol, zoals de heer Van Baelen al gezegd heeft. Verder meent hij dat de werking van de NTU wat minder ambtelijk en wat ambitieuzer mag zijn. Persoonlijk hoopt de heer Geysels dat de NTU voor de taalgebonden aspecten kan uitgroeien tot een culturele unie. In het verleden heeft men op dit vlak kansen laten voorbijgaan en hij weet niet of het nog goed kan komen.

Inzake de literaire tijdschriften beaamt de heer Geysels wat de heer Van Baelen gezegd heeft. Het Vlaamse en Nederlandse Letterenfonds besteden samen 600.000 tot 700.000 euro per jaar aan de ondersteuning van literaire tijdschriften. Dat is een belangrijk bedrag. Het is ook een bedrag dat absoluut een bestaansreden heeft. De literaire tijdschriften geven bijvoorbeeld kansen aan jonge mensen om te debuten, vooral in de sector van de poëzie. In overleg met het Nederlands Letterenfonds moet het VFL dit relateren aan het geld dat daarvoor wordt gebruikt. De heer Geysels denkt dat er dan creatievere oplossingen mogelijk zijn. Die worden nog verder geformuleerd en uitgevoerd. Wie het heeft over de ondersteuning van literaire tijdschriften, moet het ook hebben over deze van de culturele tijdschriften, al valt dit buiten de strikte decretale bevoegdheid van het VFL.

De heer *Carlo Van Baelen* verwijst naar de beslissing van de Nederlandse staatssecretaris van Cultuur dat de literaire tijdschriften geen subsidie meer mogen ontvangen. Het VFL is nu samen met het Nederlands Letterenfonds aan het bekijken of deze stelling wel te

verzoenen is met de opdracht van het letterenfonds om te werken aan een kwaliteitsverbetering van de letteren. Dit proces zal nu worden versneld.

De heer *Jos Geysels* denkt dat de letterensector wordt gewaardeerd, maar onderschat. Sommige commissieleden hebben daarop al gewezen. Uit een tabel die werd gepresenteerd blijkt dat deze sector een werkgelegenheidsmassa heeft die belangrijker is dan die van een grote autoassemblagefabriek. Men beseft niet altijd dat dit cultuurproduct ook een economische waarde heeft. Hij vraagt zich af waarom het boek niet beter vertegenwoordigd is bij handelsmissies of op wereldtentoonstellingen. Als er in China iets belangrijks gebeurt, dan kan Vlaanderen het zich niet veroorloven om slechts 25.000 euro uit te geven voor zijn aanwezigheid daar.

De heer Geysels hoopt dat hij ooit een Huis van de Letteren zal kunnen openen dat meer zal omvatten dan het VFL. Dan zal er behalve het Huis van het Boek, van de private sector onder leiding van Boek.be, ook een Huis zijn van de gemeenschap. Dat komt tegemoet aan de vraag naar minder versnippering. Het kan ook helpen om de overheadkosten te doen dalen. Zo kan men gezamenlijk met meer weerklank werk maken van de decretale opdrachten.

De heer Geysels merkt op dat het de laatste keer is dat de heer Van Baelen in de commissie als directeur het jaarverslag van het VFL heeft voorgesteld. Hij wil zijn erkentelijkheid uiten in aanwezigheid van de commissieleden. Op dit ogenblik is de heer Van Baelen nog in functie. Het is dus nog te vroeg voor een dankwoord.

In naam van het parlement dankt waarnemend voorzitter *Bart Caron* de heer Van Baelen voor zijn jarenlange inzet voor de letteren in dit land, en dit niet alleen bij de uitoefening van zijn huidige functie, maar ook in de jaren voordien. Hij heeft de taak op zich genomen om een fonds – iets waar in Vlaanderen geen ervaring mee was – op de rails te zetten. Door zijn gedegen aanpak is het fonds gekomen waar het vandaag staat. Dit mag worden gezegd, vooral omdat het VFL de culturele overheidsdienst is die het dichtst bij het parlement staat. De samenwerking en de interactie met het parlement is altijd uitstekend geweest. Binnen andere sectoren, zoals de film, is die afstand wat groter.

De heer *Carlo Van Baelen* dankt de commissie voor het vertrouwen en voor de kansen die het VFL heeft gekregen. De dialoog heeft stimulerend gewerkt. Hij is er van meet af aan van uitgegaan dat een literair fonds mogelijk was in Vlaanderen. Nu meent hij in alle bescheidenheid dat dit ook gelukt is. De heer Van Baelen vermoedt dat een fondsenstructuur ook goed werk kan verrichten in andere sectoren.

Bart CARON,
waarnemend voorzitter

Paul DELVA,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

IVA	intern verzelfstandigd agentschap
KANTL	Koninklijke Academie voor de Nederlandse Taal- en Letterkunde
NTU	Nederlandse Taalunie
VFL	Vlaams Fonds voor de Letteren